

Pioneerien ja nuorisoliittolaisten ohjelmatoiminnasta 1950-luvulta 1970-luvulle

(Hannu Rosengrenin muisteluksia 13.5.1026)

Ohjelmatoiminta ei ole kovin tarkkarajainen käsite tai ainakaan se aina jaksaa noudatella järjestörajoja. Eli laitan muutaman rivin ohjelmatoiminnasta sellaisena kuin itse olen sitä nähnyt. Kysymyshän ei ole vain ohjelmaryhmistä vaan myös laulajista, soittajista, tanssijoista, lausujista jne. Järjestölliset taustat vaihtelivat suuresti. Sieltä löytyy kd-liikkeen järjestöjä, SNS: osastoja, TULn seuroja, ammattiosastoja jne. Olennaista on, että esiintymiset painottuivat kansandemokraattisen liikkeen tilaisuuksiin.

Hyvä esimerkki järjestörajojen joustavuudesta tai rajattomuudesta oli helluntaina 1959. Silloin meidän Pispalan pioneerien kaulaan laitettiin oranssit huivit ja lähdettiin Poriin Sammontakojien henkisiin kilpailuihin.

Kanervakuoro ja Varpuset

Itse en ole Kanerva-kuorossa toiminut muuten kuin yhden kerran kävin heidän kanssaan Helsingissä, kun tehtiin TV-nauhoite heidän valssilevyensä musiikista ja vakipianistilla oli joku este.

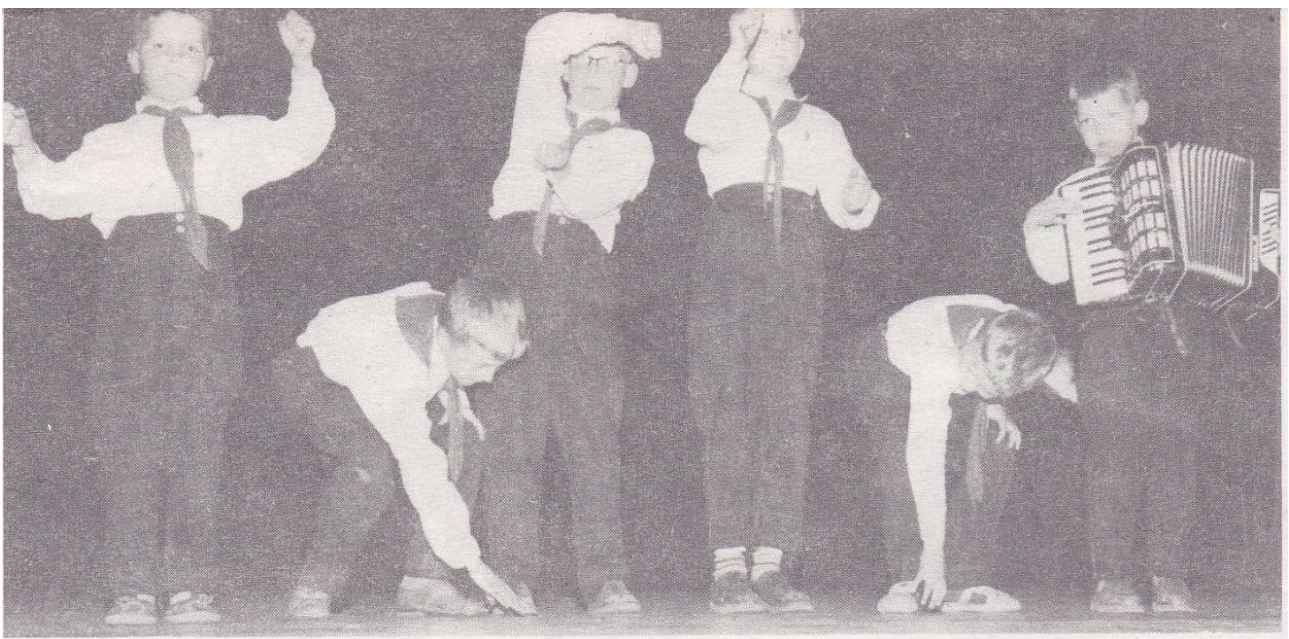
Kanerva-kuoron yhteydessä toimi myös lapsikuoro Varpuset. Sitä ei usein historiikeissa / muistelmissa mainita. Vielä harvemmin mainitaan Varpusten soitinyhtye. Sellainenkin oli olemassa 50-luvun lopulla. Siihen aikaan johtajana toimi Mauno Saksanen. Harjoitukset oli sunnuntaisin Järjestötalolla. Itse olin niin pieni, että en kunnolla jaksanut kantaa vielä haitarilaukkua. Meillä oli sellainen järjestely, että isä ja äiti nosti mulle haitarilaukun kakkoseen tai kolmoseen Pispalassa. Koskipuistossa oli sitten kaksi Varpusten isompaa tyttöä vastassa ja he auttoivat laukun pois rollikasta. Koskipuistosta jatkettiin sitten ykkösellä Järjestötalolle reeneihin.

Esiintymisiä oli runsaasti. Kauimmaisat olivat muistaakseni Suomen Työväen Musiikkiliiton laulujuhlia. Ensiksi Imatralla ja myöhemmin Raumalla.

Pioneerien ohjelmatoimintaa

Pioneereilla oli 50- ja 60-luvuilla laajaa ohjelmatoimintaa. Joka vuosi oli piirin talvipäivillä henkiset kilpailut. Joskus ne pidettiin yhdessä Satakunnan ja/tai Varsinais-Suomen kanssa. Vähän harmittaa sellainen, että kisällilauluista on kirjoitettu jonkin verran ja Tuovisen Tipiltä ilmestyi kirjakin. Mutta pioneerien kisälli- ja kisällitärtyymiä ei oikein näy missään. Kuitenkin toiminta oli sängen laajaa.

Itse olin Pispalan kisälleissä. Jyväskylän pioneerikisoissa v. 1957 voitettiin alle 12-vuotiaitten mestaruus.

Kuva on Kiuru-lehden pioneerikisanumerosta.

säv. Pieni nokipoika

Vaikka pieni olenkin, pioneeri kuitenkin.
Elämästä tiedän sen, minkä opin leikkien.

Vielä leikin autolla, Davy Crockett ratsulla,
äidin luona...

Kokonaisia laulunsanoja ei ole tallessa, mutta muutamia rivejä tulee mieleen.

Tässä taustatekstistä päätellen Pispalan kisällit talvella 57-58. Liikkeestä päätellen lauletaan, jahka kasvetaan suureksi.

Mestaruus tuli myös Tampereen pioneerikisoissa samassa sarjassa. Kisällilaulun olennainen osa on liikkeit. Niitä meille kävi opettamassa Pispalassa asunut näyttelijä Martti Järvinen.

Kuva on parhaiden paraatista Kesäteatterilta. Muistikuvan mukaan Pioneerikisojen parhaitten paraati oli ensimmäinen uuden pyörivän kesäteatterin tilaisuus, joka ei ollut normaali teatteriesitys.

säv. Iloinen Amsterdam

On kesä tullut kaupunkiin ja tehtaiden Tampereen,
täyttää pioneerijoukot nää, mi silmääkin virkistää.
Kisakoitos alkaa hirmuinen, on Matti jo valkoinen,
(soolo)
Nyt mä koitan, jos mä voitan.
Iloinen oon, myöskin mies oon.
Jos mä kisoissa toiseksi jään,
oli toisilla parempi pää.

...

Lauluissa käsiteltiin ajankohtaisia teemoja ikäryhmän mukaisella twistillä. Alakouluikäisten laulussa leikittiin vielä autolla ja ihailtiin Davy Crockettia. Yhdessä laulussa mainostettiin Kiuru-lehteä. Yhteiskunnallinen eriarvoisuus Maharadjan palatsissa paljastettiin. Isompana

käsiteltiin jo avaruuden valloitusta. Amerikkalaisia pilkattiin, kun eivät saaneet mitään aikaiseksi. Kun sitten saivat yhden miehen ylös, niin äkkiä lauluun yksi lisäsäkeistö.

Huumeita vastustettiin jo silloin.

säv. Kun yö saapuu Pariisiin

Varjoja vain, tiellämme kulkee
varjoja vain, tiellämme on.
Tyhjyys vain eessä aukee
yö loputon.

...

säv. Sing, Sing, Sing

Noctyl, Noctyl,
pilleri sä verraton.
Sä olet mun, mä olen sun
ystäväsi ainiaan....

Ohjelmatoimintaa oli myös ammattiyhdistysliikkeen puolella. Suutareitten puitteissa oli 60-luvun puolivälissä ryhmä, joka esitti vanhojen tansseja. Ohjelmistossa oli mm. Pas d'Espagne, Pas de quatre, Mignon ym. Eli samoja, mitä nykyään koululaisten Vanhojen Tansseissa esitetään.

Vuonna 1965 olin säästyshommissa SKDL:n vappukiertueella muistaakseni Kirjatyöntekijöiden kanssa.

Messukylän demokraattiset nuoret

Osasto perustettiin 1945 ja saman tien laitettiin kisälliporukka pystyyn.

Messuveikot helmikuussa 1950

Messukylän kisällit osaston 15-vuotisjuhlissa 1960

Kisälliryhmällä oli myös yhteistoimintaa Nekalan Harmittomien kanssa. Yhdessäkin esiinnyttiin nimellä Harmes. Jos joku on kiinnostunut Messukylän kisälleistä, niin lisätietoa saattaisi saada Kari Ruohoselta tai Markku Lahtiselta, joiden isät lauloivat ryhmässä.

Joukkolausuntaa Messukylän työväentalolla v. 1960

Tampere
Kuopio

Hankamäki
Ämmänsaari
Kuusamo

Pirttikoski
Rovaniemi

L.L.L.L.

Tromso

Haaparanta

Tampere
Äänekoski
Oulu
Kello

Ritikka
Kemi

LIKKUVA LEIRI LINJURILLA LAPPIIN

REISSURIIHI

Rovaniemen Työväentalolla

torstai na **13** pnä heinäkuuta 1961 klo *20.00*

Varstanvarressa:

Messukylän Dem. Nuorten
ohjelmaryhmät sekä suo-
sikkitytöt Nekalan Harmittomat
parhaassa vedossaan

Messuveikot

Harmittomat

Ajankohtaista asiaa:

S. Patrikainen

Riemukkaan illan päätteeksi

1 1/2 talkootanssit

Liput 150.-

Tampere 1961 - Kirjapaino Sanojen Tia

Pohjoisessakin käytiin esiintymässä

60-luvun lopulla alkoi myös pienimuotoinen kabareetoiminta

Messukylän dem. nuorten ”tanhukausi” kesti kolmisenkymmentä vuotta. Tanssiryhmä perustettiin heti osaston alkuvuosina.

70-luvulle tultaessa tanssiryhmän toiminta alkoi olla aika kunnianhimoista. Kd-liikkeen tilaisuuksien lisäksi osallistuttiin useamman kerran Nuorison valtakunnalliseen taidetapahtumaan. Niissä piireissä ei välttämättä katsottu hyvällä työväenliikkeen piiristä tulevaa tanhuryhmää. Palautteen mukaan välillä oli vääränlaiset kengät, joskus ”karkea askel” myös jonkun tanssijan käteen unohtunutta rannekelloa pidettiin pahana virheenä ;-)

Mieleenpainuvimpia esiintymisiä oli Kievin kansanpuistossa 1969, Minskin oopperatalon lavalla Berliinin Festivaalimatkan yhteydessä ja ennen kaikkea Osallistuminen Warffumin kansantanssifestivaaleille Hollannissa 1974.

Kievin kansanpuiston esiintyminen.

Kesäisin esiinnyttiin kaupungin puistotankuissa Kirjastotalon puistossa. Tunnin ohjelmasta sai korvausta talven toimintaa varten.

Hollannin kansantanssifestivaaleilla -74

Sissiteatteri

Toimi 70-luvulla. Aluksi vain ohjelmaryhmä ilman järjestöllistä sitoutumista. Jäsenistä iso osa oli Messukylän dem. nuorten jäseniä ja toinen iso osa Tampereen Opiskelevien Sosialistien jäseniä. Jotkut olivat molempia.

Sisseissä tuotettiin pienenäytelmiä ja sketsejä. Sen lisäksi sissit esiintyivät lauluryhmänä ja erikseen vielä Sissiteatterin tytöt.

Isompia esiintymisiä Pohjois-Hämeen vaalipiirin ulkopuolella oli esim. viikon vaalikiertue Kainuussa eduskuntavaalien alla 1972, Työväen kulttuuritapahtuma Kokkolassa 1972 ja Jyväskylän Työläisnuorisopäivät 1973.

Sissien lauluryhmä Äänekoskella Jyväskylän Työläisnuorisotapahtuman yhteydessä 1973

Mieleepainuvin tapahtuma oli tietysti Berliinin Festivaalit 1973. Sinne valmistettiin näytelmä Kuluta, kilpaile, kuole! Se oli vahva kritiikki kulutusyhteiskuntaa vastaan. Käsikirjoittaja oli Timo Myllylä ja sen ohjasi Kari Selinheimo. Kansainvälisen tapahtuman kielimuuri ylitettiin siten, että esityksessä käytettiin pantomiimia, huudahduksia ja tunnettuja työväenliikkeen lauluja. Taisipa siellä vilahtaa joku Deep Purplenkin riffi. Kohtausten siirtymissä ja joissain lauluissa käytettiin Messukylän Dem. Nuorten tanssiryhmää. Berliinin esityksistä ei valitettavasti ole valokuvia tai sitten ne ovat hautautuneet jonnekin dia-kuvien mereen.

Omasta näkökulmasta tähän kokonaisuuteen kuuluu kiinteästi esiintymiset **Sirpa Vehkalan** kanssa. Sirpa oli myös Sissiteatterin jäsen.

Esiintymisiä oli paljon kansandemokraattisen liikkeen tilaisuuksissa. Isompina tulee mieleen useamman viikon vaalikiertue Lapissa, Kainuussa, Pohjanmaalla ja Etelä-Hämeessä eduskuntavaalien yhteydessä 1975. Kostamuksen rakennustyömaalla oli esiintyminen. Suomen kulttuuridelegaation osana käytiin Leningradissa.

Sirpa Vehkala ja Hannu Rosengren vappujuhlassa Amurin kentällä

Lopuksi pari huomiota järjestöpolusta pioneereista eteenpäin.

Itseäni on toisinaan askarruttanut ajatus pioneerien kasvatustietoa kommunistiksi. Oma muistikuva on, että meille kerrottiin pioneeriliiton kolmen kulman tarkoittavan pioneereja, nuorisoliittoa ja vanhempaa järjestöväkeä. Piti kaivaa esiin vanha Pispalan pioneerien jäsenkirja 50-luvulta ja katsoa sen teksti:

3. Ilman pioneeriliinaa oleva pioneeri ei tee pioneeritervehdystä, vaan tervehtii tavalliseen tapaan.

Pioneeriliinan merkitys.

Pioneeriliinan kolme kulmaa merkitsevät kolmen sukupolven, pioneerien, nuorisoliittolaisten ja muiden demokraattisten järjestöjen jäsenten lujaa yhteyttä ja taisteluliittoa toiminnassa rauhan ja työläisten oikeuksien puolesta. Se velvoittaa pioneereja taistelemaan nuorisoliittolaisten rinnalla kansan asian puolesta demokraattisten järjestöjen viitoittamaa tietä.

Pioneeriliinan suorittanut pioneeri lupautuu opiskelemaan ja toimimaan siten, että hänestä kehittyy hyvä nuorisoliittolainen ja kansandemokraattisten järjestöjen jäsen. Hän lupautuu jatkuvasti opiskelemaan ja kehittämään itseään pystyäkseen aina toimimaan tovereittensa rinnalla kansan asian puolesta. Solmimalla liinan solmuun pioneeri lupautuu toimimaan kaikkien muiden demokraattisten järjestöjen jäsenten rinnalla koko työväenluokan asian puolesta.

Kuka saa pioneeriliinaa käyttää ja milloin.

Pioneeriliinaa saa käyttää jokainen pioneeri, joka täyttää ja asianmukaisesti suorittaa edellä esitetyt ehdot, sekä liiton toimitsijat, piirisihteerit ja aktiiviohjaajat suorittuaan liinan saantia edellyttävät pätevyysvaatimukset.

Pioneeriliinaa saa käyttää osaston tilaisuuksissa, retkillä, yleisissä juhlatilaisuuksissa, pyhä- ja sunnuntaipäivinä.

Rangaistus.

Jos pioneeri esiintyy julkisella paikalla kuten kadulla, maantiellä, retkillä, kokouksissa tai muualla sopimattomasti rikkoen yhteisiä päätöksiä tai sääntöjä, on johtokunta velvollinen antamaan asianomaiselle ensimmäisellä kerralla muistutuksen, toisella kerralla kieltämään pioneeriliinan käytön määräajaksi ja kolmannella kerralla kieltämään pioneeriliinan käytön kokonaan.

Jos pioneerin jäsenmaksut ovat maksamatta kauemmin kuin kolme kuu-

Kommunisteista ei puhuta mitään. Mutta vahva veikkaus on, että kaikki mielsivät ”demokraattiset järjestöt” kansandemokraattisiksi. Joka tapauksessa arvelen, että meidän pioneeriohjaaja teki fiksusti, kun suomensi ”muut demokraattiset järjestöt” ekaluokkalaisen paremmin hahmottavaksi vanhemmaksi järjestöväeksi

Mitä muuten tulee siihen pioneereista nuorisoliittoon siirtymiseen, niin kyllä se vissiin takkuili monessa paikassa Tampereella. Messukylässä se näytti jossain määrin toimivan, mutta muuten meitä kaupungin eri puolilta oli koko joukko pioneereista uloskasvavia, jotka eivät löytäneet nuorisoliiton puolelta koloa itselleen. Jäätiin sitten pyöriskeleen siihen pioneeriohjaajajoukkoon jonkinlaisella apuohjaajan tittelillä. Kyllä me opiskeltiin ja moni suoritti ohjaajapunoksenkin Sirolan kirjeopistossa, mutta kimpan vetäminen jäi kovin harvan tytön harteille. Esim. Pispalassa Maritta, Silja ja Aila tekivät mallikasta työtä nappulakimppojen vetäjinä. Kyllä me muut oltiin sitten kovasti mukana kaikenlaisissa tilaisuuksien, retkien ja leirien järjestelyissä.

Pieni muisto myös TUL:n puolelta

Rooman olympialaisten aikaan 1960 Tampereen Sisun voimistelijat olivat maailmanluokkaa ja mitaliodotukset erittäin vahvat. Heitä ei kuitenkaan lähetetty kisoihin, koska olivat TUL:n voimistelijoina. Tamperelainen järjestöväki teki sen, minkä pystyivät ja laittoivat keräyksen pystyyn, että pojat pääsivät turistina katsomaan kisoja. Muistan, että isänikin kiersi tehtaalla listan kanssa keräämässä rahaa. Tästä voisi sisulaisilla olla tarkempaa tietoa.